

Κεφάλαιο 2
Διεθνές εμπόριο:
Μια επισκόπηση

Περιγραμματα

- Το υπόδειγμα της βαρύτητας:
 - Επίδραση του μεγέθους μιας οικονομίας στο εμπόριο
 - Απόσταση, φραγμοί, σύνορα και άλλα εμπορικά εμπόδια
- Παγκοσμιοποίηση: τότε και τώρα
- Η μεταβαλλόμενη δομή του διεθνούς εμπορίου
- Εξωχώρια μεταφορά υπηρεσιών

Το μέγεθος μετράει: Το υπόδειγμα της βαρύτητας (συνέχεια)

- Σύμφωνα με το υπόδειγμα της βαρύτητας, το μέγεθος και η απόσταση επηρεάζουν το διεθνές εμπόριο ως ακολούθως:

$$T_{ij} = A \times Y_i \times Y_j / D_{ij}$$

όπου

T_{ij} ο όγκος του εμπορίου ανάμεσα στη χώρα i και τη χώρα j

A μια σταθερά

Y_i το ΑΕΠ της χώρας i , Y_j το ΑΕΠ της χώρας j

D_{ij} η απόσταση ανάμεσα στη χώρα i και τη χώρα j

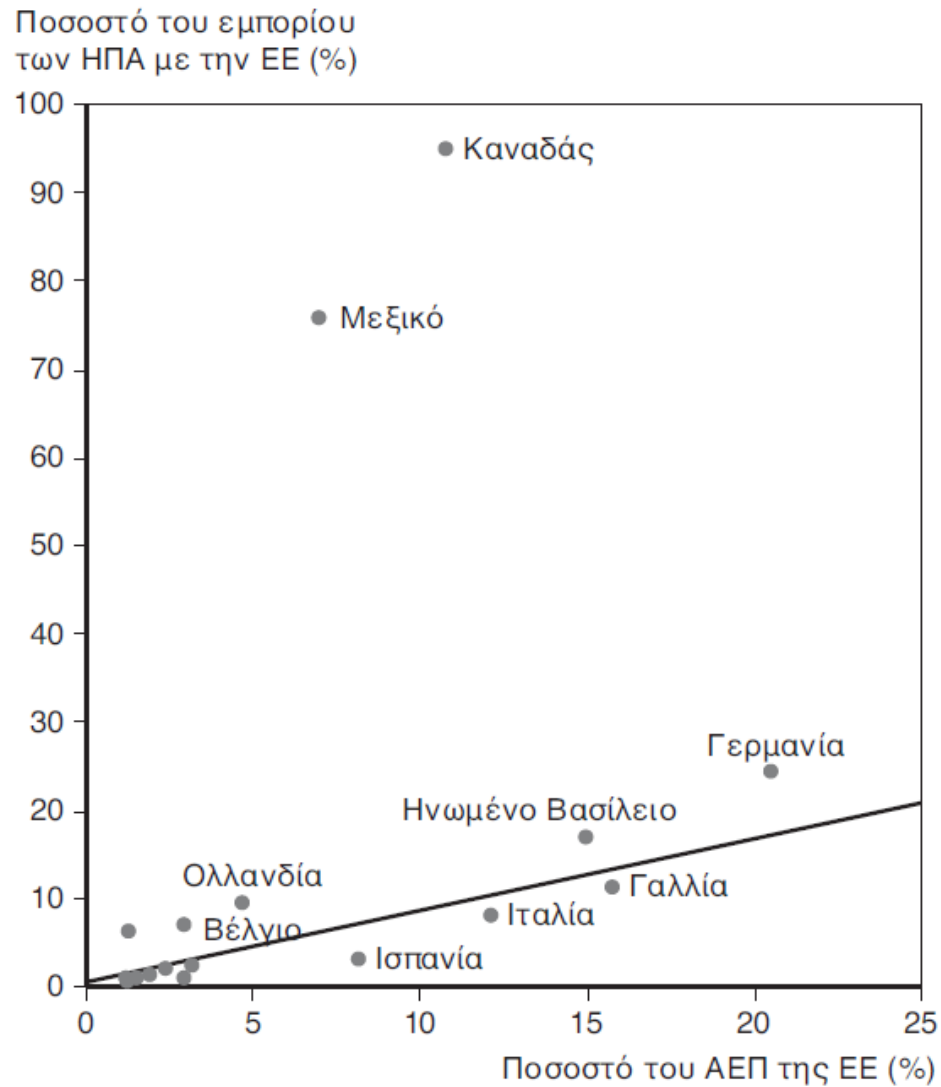
Το μέγεθος μετράει: Το υπόδειγμα της βαρύτητας (συνέχεια)

- Το μέγεθος μιας οικονομίας συνδέεται άμεσα με τον όγκο των εισαγωγών και εξαγωγών.
 - Οι μεγαλύτερες οικονομίες παράγουν περισσότερα αγαθά και υπηρεσίες, με αποτέλεσμα να έχουν μεγαλύτερες εξαγωγές.
 - Οι μεγαλύτερες οικονομίες δημιουργούν υψηλότερο εισόδημα από τα αγαθά και τις υπηρεσίες που πωλούν, έχοντας έτσι τη δυνατότητα να αγοράσουν περισσότερες εισαγωγές.
- Όσο μεγαλύτερος είναι ο όγκος του εμπορίου ανάμεσα σε δύο χώρες, τόσο μεγαλύτερες είναι οι οικονομίες και των δύο.

Χρησιμοποιώντας το υπόδειγμα της βαρύτητας: Αναζητώντας ανωμαλίες

- Ένα υπόδειγμα βαρύτητας ερμηνεύει τα στοιχεία για το εμπόριο ανάμεσα στις ΗΠΑ και την ΕΕ ικανοποιητικά, αλλά όχι τέλεια.
- Η Ολλανδία, το Βέλγιο και η Ιρλανδία έχουν πολύ περισσότερες εμπορικές συναλλαγές με τις ΗΠΑ σε σύγκριση με τις προβλέψεις του υποδείγματος της βαρύτητας.
 - Η Ιρλανδία έχει ισχυρή πολιτισμική συγγένεια, λόγω της κοινής γλώσσας και της ιρλανδικής καταγωγής πολλών Αμερικανών.
 - Η Ολλανδία και το Βέλγιο έχουν πλεονέκτημα σε σχέση με το κόστος μεταφορών, λόγω της γεωγραφικής τους θέσης.

Σχήμα 2.3: Οικονομικό μέγεθος και εμπόριο με τις ΗΠΑ

Εμπόδια στο διεθνές εμπόριο: Απόσταση, φραγμοί και σύνορα (συνέχεια)

- Εκτιμήσεις με βάση το υπόδειγμα της βαρύτητας για την επίδραση της απόστασης, δείχνουν ότι μια αύξηση της απόστασης που χωρίζει δύο χώρες κατά 1% περιορίζει το μεταξύ τους εμπόριο από 0,7% μέχρι 1%.
- Πέρα από την απόσταση, τα σύνορα αυξάνουν το κόστος και το χρόνο των εμπορικών συναλλαγών.
- *Οι διακρατικές εμπορικές συμφωνίες έχουν ως στόχο τον περιορισμό των τυπικών διαδικασιών και των δασμών, που απαιτούνται για τη διάσχιση των συνόρων, με αποτέλεσμα να αυξάνουν το εμπόριο.*

Εμπόδια στο διεθνές εμπόριο: Απόσταση, φραγμοί και σύνορα (συνέχεια)

- Οι ΗΠΑ υπέγραψαν το 1994 μαζί με το Μεξικό και τον Καναδά τη Βορειοαμερικανική Συμφωνία Ελεύθερου Εμπορίου (NAFTA).
- Λόγω της NAFTA και της γεωγραφικής εγγύτητας, ο όγκος του εμπορίου ανάμεσα στις ΗΠΑ και τους δύο γείτονές τους είναι μεγαλύτερος ως ποσοστό του ΑΕΠ σε σύγκριση με τον όγκο του εμπορίου ανάμεσα στις ΗΠΑ και την ΕΕ.
 - Η οικονομία του Καναδά έχει περίπου το ίδιο μέγεθος με την οικονομία της Ισπανίας (10% περίπου του ΑΕΠ της ΕΕ), αλλά ο όγκος του εμπορίου ανάμεσα στις ΗΠΑ και τον Καναδά είναι περίπου ίσος με τον όγκο του εμπορίου ανάμεσα στις ΗΠΑ και την ΕΕ.

Εμπόδια στο διεθνές εμπόριο: Απόσταση, φραγμοί και σύνορα

Με σταθερούς τους υπόλοιπους παράγοντες, το μέγεθος είναι σημαντικό για το εμπόριο:

1. Η *απόσταση* ανάμεσα στις αγορές επηρεάζει το κόστος μεταφορών και επομένως το κόστος των εισαγωγών και των εξαγωγών.
2. *Πολιτισμική συγγένεια*: ισχυροί πολιτισμικοί δεσμοί, όπως μια κοινή γλώσσα, συνήθως οδηγούν σε στενές οικονομικές σχέσεις.
3. *Γεωγραφία*: Η ύπαρξη θαλάσσιων λιμένων και η απουσία ορεινών όγκων διευκολύνουν τις μεταφορές και το εμπόριο.
4. *Πολυεθνικές επιχειρήσεις*: Οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε διαφορετικές χώρες, εισάγουν και εξάγουν πολλά αγαθά μεταξύ των τμημάτων τους.
5. *Σύνορα*: Η διάσχιση των συνόρων απαιτεί χρονοβόρες τυπικές διαδικασίες, συχνά πρέπει να ανταλλαχθούν διαφορετικά νομίσματα και υπάρχουν επιβαρύνσεις, όπως οι δασμοί, που περιορίζουν το εμπόριο.

Η μεταβαλλόμενη σύνθεση του διεθνούς εμπορίου: Έχει γίνει ο κόσμος μικρότερος;

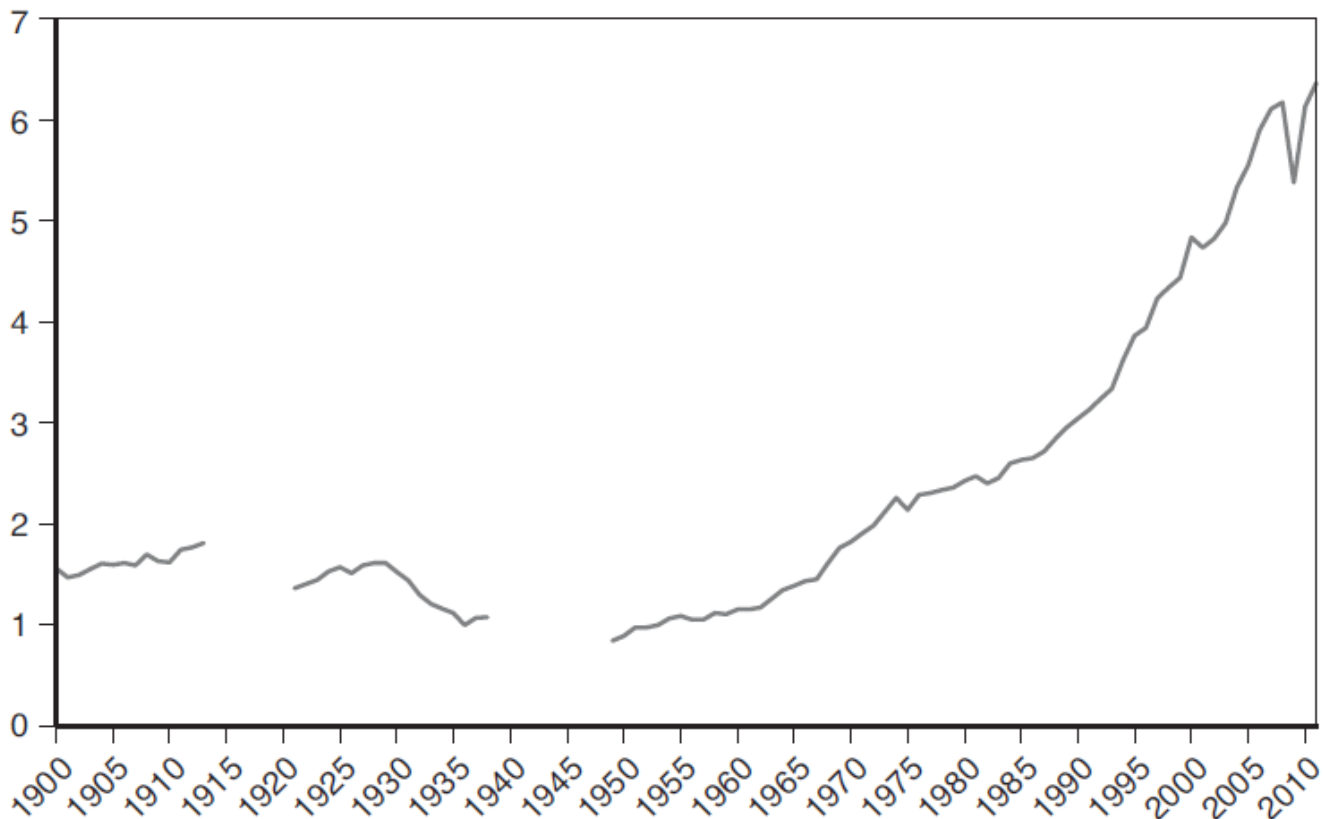
- Η αρνητική επίδραση της απόστασης στο εμπόριο είναι σημαντική σύμφωνα με τα υποδείγματα βαρύτητας, αλλά αμβλύνεται διαχρονικά, λόγω της προόδου των μεταφορών και των επικοινωνιών.
- Τεχνολογίες που έχουν αυξήσει το διεθνές εμπόριο:
 - Τροχός, πλοία, πυξίδες, σιδηρόδρομοι, τηλέγραφος, ατμοκίνηση, αυτοκίνητα, τηλέφωνα, αεροπλάνα, ηλεκτρονικοί υπολογιστές, φαξ, διαδίκτυο, οπτικές ίνες, τάμπλετ, δορυφόροι GPS...

Η μεταβαλλόμενη σύνθεση του διεθνούς εμπορίου: Έχει γίνει ο κόσμος μικρότερος; (συνέχεια)

- Πολιτικοί παράγοντες, όπως οι πόλεμοι, μπορούν να αλλάξουν τα εμπορικά πρότυπα πολύ περισσότερο από τις καινοτομίες στις μεταφορές και τις επικοινωνίες.
- Το διεθνές εμπόριο μεγεθυνόταν με υψηλό ρυθμό από το 1840 μέχρι το 1914.
 - Στη συνέχεια, περιορίστηκε σημαντικά εξαιτίας των δύο παγκόσμιων πολέμων και της Μεγάλης Ύφεσης.
 - Άρχισε να ανακάμπει μετά το 1945, αλλά μόλις στις αρχές της δεκαετίας του '70 επέστρεψε στα επίπεδα που είχε πριν το 1913.
- Από το 1970 μέχρι σήμερα, το διεθνές εμπόριο, ως ποσοστό της παγκόσμιας παραγωγής, έχει αυξηθεί σε πρωτόγνωρα ύψη.
 - Ο κάθετος κατακερματισμός της παραγωγής έχει συμβάλει στην άνοδο της αξίας των ροών του διεθνούς εμπορίου, λόγω της εκταταμένης και διασταυρούμενης μεταφοράς εξαρτημάτων.

Σχήμα 2.5: Η πτώση και η άνοδος του διεθνούς εμπορίου

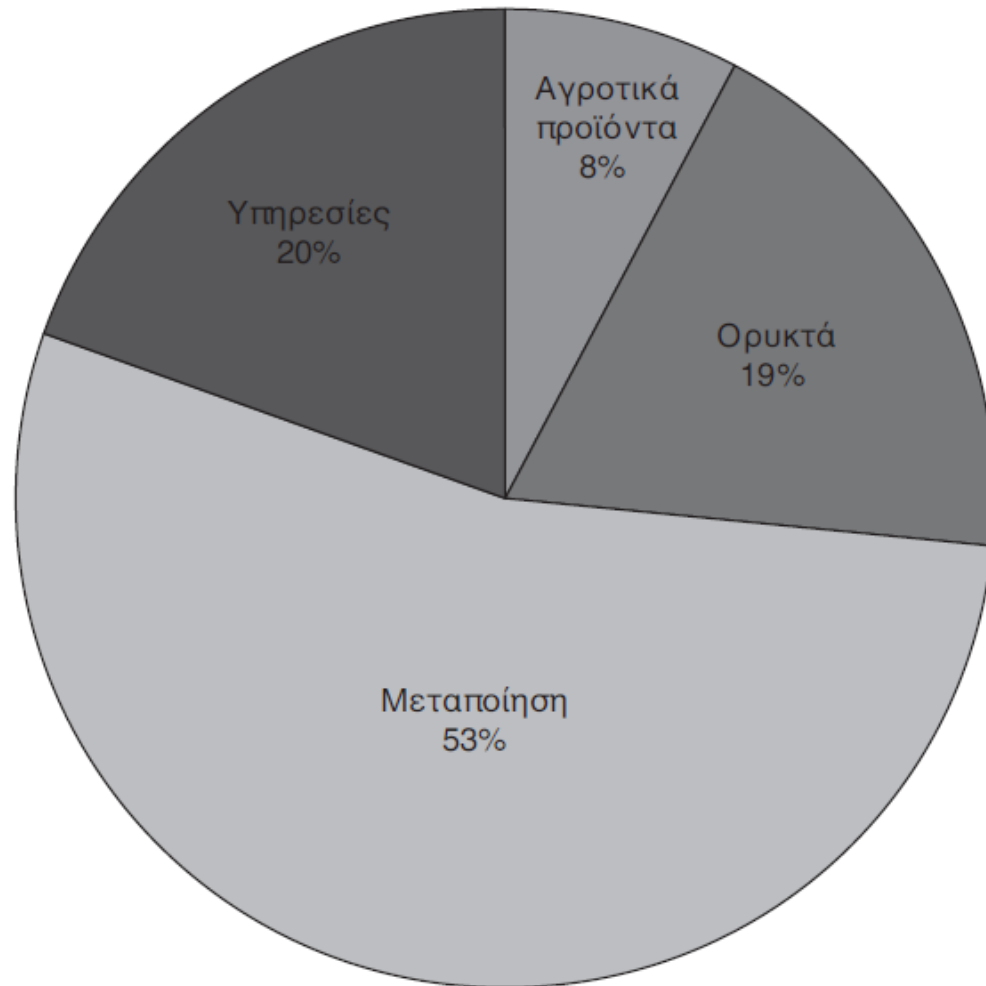
Λόγος του εμπορίου μεταποιημένων προϊόντων προς την παραγωγή

Τι εμπορευόμαστε;

- Ποια είναι η σύνθεση του διεθνούς εμπορίου σήμερα και πώς έχει μεταβληθεί σε σχέση με το παρελθόν;
- Σήμερα, ο μεγαλύτερος όγκος (περίπου 53%) του εμπορίου αφορά σε *μεταποιημένα προϊόντα*, όπως αυτοκίνητα, υπολογιστές και ενδύματα.
 - Οι *υπηρεσίες*, όπως οι μεταφορές, οι ασφάλειες, οι δικηγορικές αμοιβές και οι τουριστικές δαπάνες, αντιπροσωπεύουν το 20% περίπου του όγκου του διεθνούς εμπορίου.
 - Τα *ορυκτά προϊόντα* (π.χ. το πετρέλαιο, ο άνθρακας και ο χαλκός) εξακολουθούν να αντιπροσωπεύουν ένα σημαντικό μέρος (19%) του διεθνούς εμπορίου.
 - Τα *αγροτικά προϊόντα* αντιπροσωπεύουν ένα σχετικά μικρό (8%) μέρος του διεθνούς εμπορίου.

Σχήμα 2.6: Η σύνθεση του διεθνούς εμπορίου, 2011

Τι εμπορευόμαστε; (συνέχεια)

- Στο παρελθόν ένα μεγάλο μέρος του όγκου του διεθνούς εμπορίου προερχόταν από τα αγροτικά και τα ορυκτά προϊόντα.
 - Το 1910, η Βρετανία εισήγε κυρίως αγροτικά και ορυκτά προϊόντα, ενώ τα μεταποιημένα προϊόντα αντιπροσώπευαν και τότε μεγάλο μέρος των εξαγωγών της.
 - Το 1910, οι ΗΠΑ εισήγαν και εξήγαν κυρίως αγροτικά και ορυκτά προϊόντα.
 - Το 2002, τα μεταποιημένα προϊόντα αντιπροσώπευαν το μεγαλύτερο μέρος των εισαγωγών και εξαγωγών και των δύο χωρών.

Πίνακας 2.2: Μερίδιο μεταποιημένων προϊόντων στο εξωτερικό εμπόριο

Πίνακας 2.2: Μερίδιο μεταποιημένων προϊόντων στο εξωτερικό εμπόριο

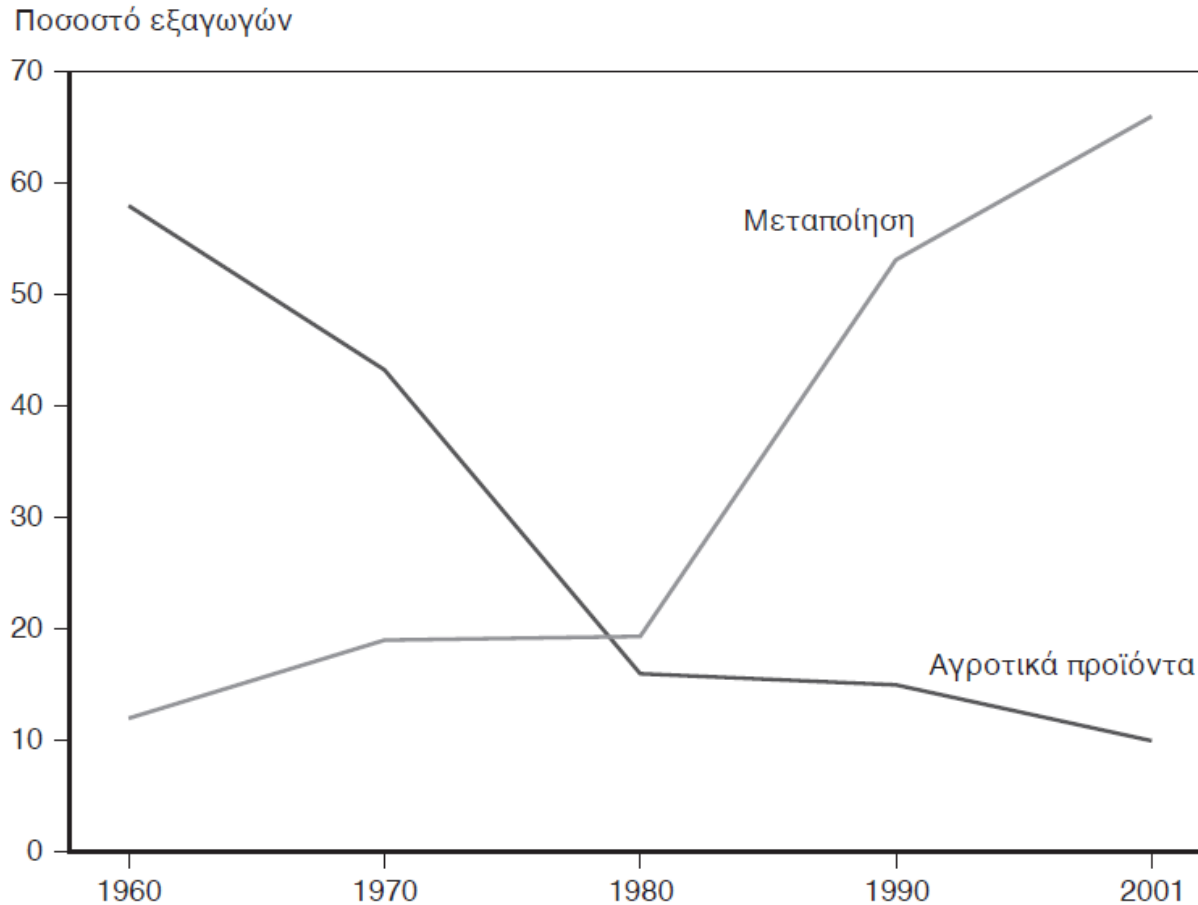
	Ηνωμένο Βασίλειο		ΗΠΑ	
	Εξαγωγές	Εισαγωγές	Εξαγωγές	Εισαγωγές
1910	75,4	24,5	47,5	40,7
2011	72,1	69,1	65,3	67,2

Πηγή: Στοιχεία 1910 από Simon Kuznets, *Modern Economic Growth: Rate, Structure and Speed*, Νιου Χέιβν: Yale Univ. Press, 1966. Στοιχεία 2011 από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου.

Τι εμπορευόμαστε; (συνέχεια)

- Η σύνθεση του εμπορίου των χωρών χαμηλού και μεσαίου εισοδήματος έχει επίσης μεταβληθεί.
 - Το 2001, το 65% περίπου των εξαγωγών από τις χώρες χαμηλού και μεσαίου εισοδήματος αφορούσε σε μεταποιημένα προϊόντα και μόνο το 10% των εξαγωγών αφορούσε σε αγροτικά προϊόντα.
 - Το 1960, το 58% περίπου των εξαγωγών από τις χώρες χαμηλού και μεσαίου εισοδήματος αφορούσε σε αγροτικά προϊόντα και μόνο το 12% των εξαγωγών αφορούσε σε μεταποιημένα προϊόντα.
- Πάνω από το 90% των εξαγωγών της Κίνας, της μεγαλύτερης αναπτυσσόμενης χώρας και μιας ραγδαία μεγεθυνόμενης δύναμης στο διεθνές εμπόριο, αποτελείται από μεταποιημένα προϊόντα.

Σχήμα 2.7: Διαφοροποίηση της σύνθεσης των εξαγωγών των αναπτυσσόμενων χωρών

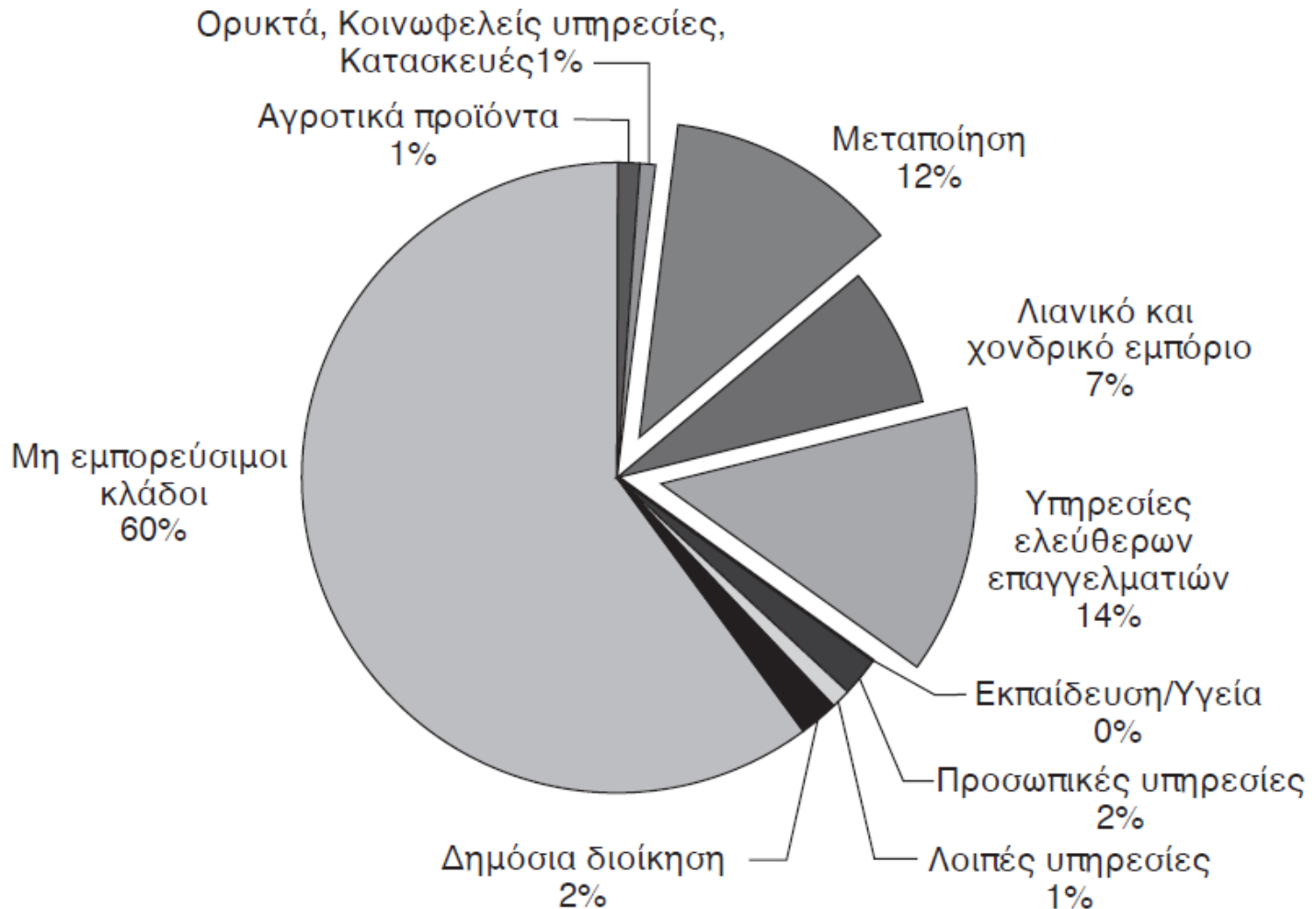
Εξωχώρια μεταφορά υπηρεσιών

- **Εξωχώρια μεταφορά υπηρεσιών (ή εξωχώρια εξωτερική ανάθεση υπηρεσιών)** έχουμε όταν μια επιχείρηση που παρέχει υπηρεσίες μεταφέρει τη λειτουργία της σε άλλη χώρα.
 - Εξωχώρια μεταφορά υπηρεσιών εμφανίζεται σε υπηρεσίες που μπορούν να παρασχεθούν ηλεκτρονικά.
 - Μια επιχείρηση μπορεί να μεταφέρει το τηλεφωνικό κέντρο εξυπηρέτησης των πελατών της στο εξωτερικό.
 - Άλλες υπηρεσίες πιθανόν να μην μπορούν να παρασχεθούν από απόσταση.

Εξωχώρια μεταφορά υπηρεσιών (συνέχεια)

- Η εξωχώρια μεταφορά υπηρεσιών δεν έχει σήμερα αξιοσημείωτο μερίδιο στο διεθνές εμπόριο.
 - Ορισμένες υπηρεσίες είναι “εμπορεύσιμες” και *δυναμικά* μπορούν να μεταφερθούν στο εξωτερικό.
 - Οι περισσότερες υπηρεσίες (περίπου 60%) παρέχονται κοντά στον πελάτη και δεν είναι εμπορεύσιμες.

Σχήμα 2.8: Εμπορευσιμότητα κλάδων και μερίδιο απασχόλησης

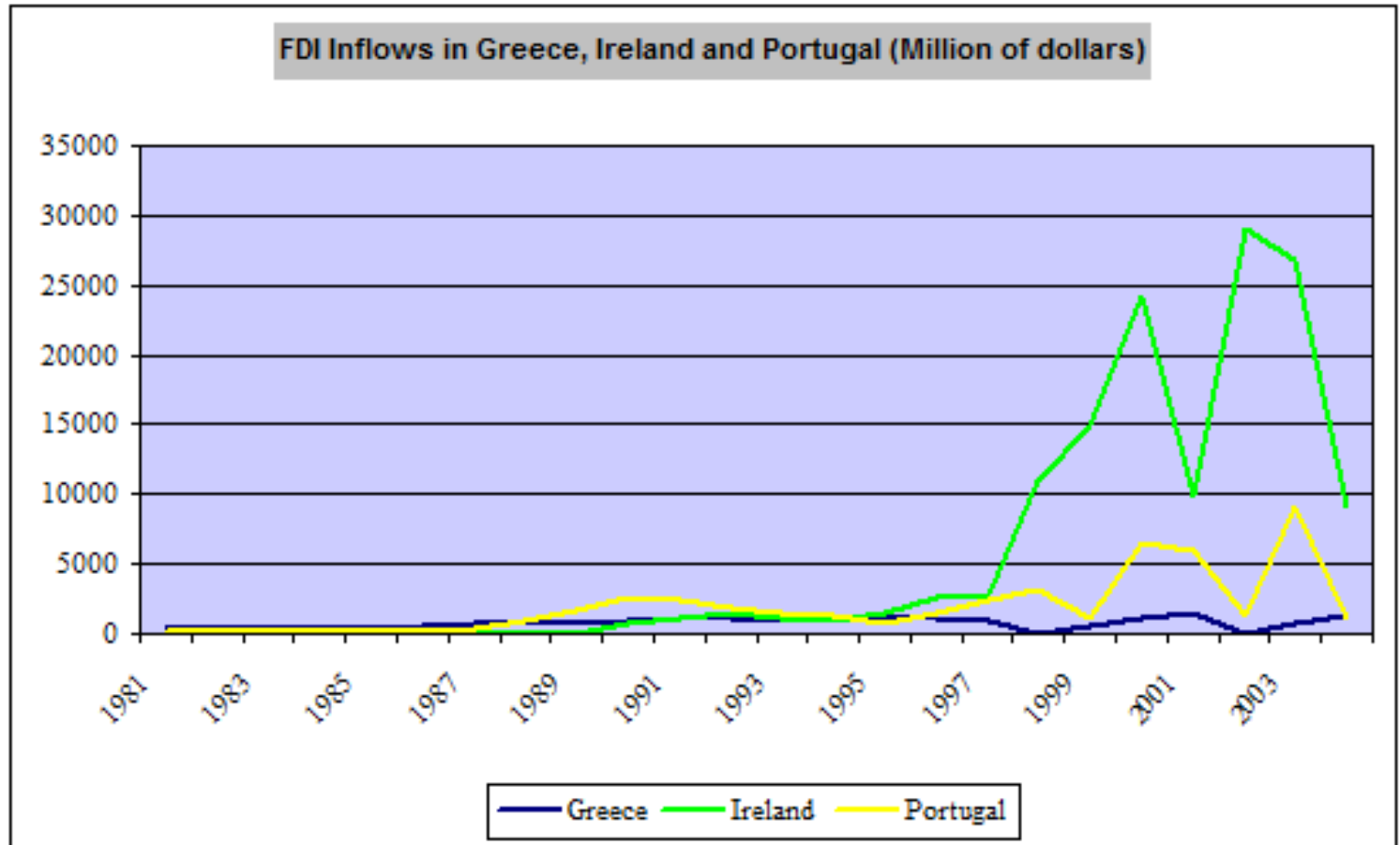

ΑΞΕ και Ελλάδα

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Καθαρές ΑΞΕ μη κατοίκων στην Ελλάδα (εκ. ευρώ)	1753,8	249,2	822,3	1354,3	2122,1	1259,1	-261,4

Οι Άμεσες Ξένες Επενδύσεις, παρουσιάζουν σημαντική αστάθεια ανά έτος, καταλήγοντας το 2015 να υπάρχει μείωση των καθαρών ΑΞΕ στην Ελλάδα: Φαινόμενο «Αποεπένδυσης»

ΑΞΕ και Ελλάδα

ΑΞΕ και Ελλάδα

Host Country	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Austria	2654	4533	2975	8840	5909	356	7352	4865
Belgium & Lux.	11998	22691	133059	245561	50996	132844	123153	91366
Denmark	2801	7730	15911	32289	6969	6630	2595	10722
Finland	2119	12138	4613	8834	3615	7919	3296	4648
France	23174	30984	47070	42930	52623	49035	42498	24318
Germany	12244	24593	54754	195122	31833	50516	27265	38557
Greece	984	85	571	1089	1560	50	661	1351
Ireland	2743	11035	14929	24117	9775	28981	26888	9120
Italy	3700	2635	6911	13377	14873	14545	16415	16815
Netherlands	11132	36964	41289	52453	50471	25038	19331	4605
Portugal	2477	3144	1234	6464	6017	1767	6558	1112
Spain	7697	11797	15758	37523	21781	43696	29013	18361
Sweden	10968	19564	60850	23367	12734	11738	1288	371
United Kingdom	33229	74324	87973	116552	53779	24029	20298	78399

ΑΞΕ και Ελλάδα

- The Inward FDI performance Index is the ratio of a country's share in global FDI flows to its share in global GDP.
- Countries with an index value of one (1) receive FDI exactly in line with their relative economic size.
- Countries with an index value greater than one attract more FDI than may be expected on the basis of relative GDP.

ΑΞΕ και Ελλάδα

Economy	Value			Rank		
	1988- 1990	1998- 2000	2002-2004	1988- 1990	1998- 2000	2002-2004
Greece	1.3	0.1	0.2	45	125	129
Ireland	0.7	5.1	7.8	71	4	5
Portugal	3.2	0.9	1.19	18	64	81